

Eläinten lääkkeet voivat päätyä PÄIHDEKÄYTTÖÖN

Ihmislääkkeiden siirtyminen sähköisen lääkemääräyksen piiriin vaikeuttaa päihdekäyttöön soveltuvien lääkkeiden hankkimista. Korvaavaa kanavaa saatetaan hakea eläimille tarkoitetuista lääkkeistä joko eläinlääkärin vastaanotolta tai väärentämällä eläinlääkärien tekemiä lääkemääräyksiä.

Eläinlääkärien ja farmasistien valppautta tarvitaan tilanteissa, joissa lääkettä yritetään hankkia muuhun käyttöön kuin eläinpotilaan hoitoon. Lääkkeiden väärinkäyttäjä voi olla vaativa ja manipuloiva vastaanotolla tai apteekissa. Tilanne voi olla myös uhkaava eten-

kin, jos eläinlääkärin vastaanotolla mukana on lemmikkinä esimerkiksi suurikokoinen koira.

Taulukossa 1 on lueteltu ihmislääkkeitä, jotka ovat erityisen suosittuja väärinkäyttäjien keskuudessa. **Taulukoon 2** on koottu eläinten lääkinnässä käytettäviä lää-

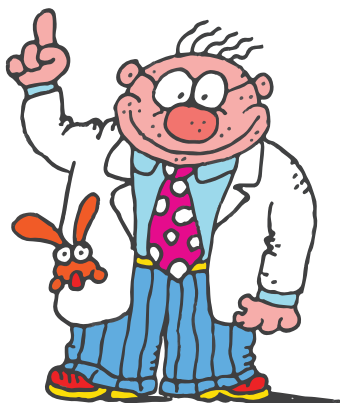
Taulukko 1. Väärinkäyttöön halutuimmat ihmislääkkeet Suomessa. LÄHDE: NIEMELÄ JA MIKKONEN 2014.

Lääke tai lääkeryhmä	Huomioita päihdekäyttöön liittyen
Bentsodiatsepiinit	<ul style="list-style-type: none">Tavallisimmin väärinkäytetty ja riippuvuutta aiheuttava lääkeaineryhmäLyhytvaikutteiset (esim. alpratsolaami) suosituimpia
”Z-lääkkeet” (tsopikloni, tsolpideemi ja tsaleploni)	<ul style="list-style-type: none">Tsolpideemi suosituin
Midatsolaami	<ul style="list-style-type: none">Tabletteja murskataan ja liuotetaan iv-käyttöön
Pregabaliini	<ul style="list-style-type: none">Tavallisesti muiden päihteiden kanssa samanaikaisesti
Buprenorfiini ja buprenorfiininaloksoni	<ul style="list-style-type: none">Buprenorfiini yleisin iv-opioidiTabletteja murskataan iv-käyttöä tai nuuskaamista varten
Metadoni	<ul style="list-style-type: none">Päihdekäytössä iv
Kodeiini ja tramadoli	<ul style="list-style-type: none">Kodeiini ”korvikeopioidi”, mikäli tavallisesti käytettyä opioidia ei tarjolla
Fentanyyli, oksikodoni ja muut täysagonistiopioidit	<ul style="list-style-type: none">Fentanyyliä uutetaan laastarista iv-käyttöön
Keskushermostostimulantit (metyylifenidaatti, dekstroamfetamiini, lisdeksamfetamiini)	<ul style="list-style-type: none">Tabletteja murskataan iv-käyttöä tai nuuskaamista varten
Bupropioni	<ul style="list-style-type: none">Tabletteja murskataan iv-käyttöä tai nuuskaamista varten
Dekstrometorfaania sisältävät yskänlääkkeet	<ul style="list-style-type: none">Yleensä suun kautta suurina annoksina

Taulukko 2. Mahdollisesti lääkkeiden päihdekäyttäjiä kiinnostavia eläinlääkkeitä.

Lääke tai lääkeryhmä
Barbituraatit
Bentsodiatsepiinit
Ketamiini
Ksylatsiini
Opioidit
Propofoli
T-61 (eutanasiavalmiste)

Erityisen tarkka tulee olla eläinten sedaatioon ja anestesiaan sekä kivun ja epilepsian hoitoon tarkoitettujen lääkkeiden säilytyksessä ja määräämisessä.

keaineita, jotka mahdollisesti voisivat lääkkeiden väärinkäyttäjiä kiinnostaa.

Erityisen tarkka tulee olla eläinten sedaatioon ja anestesiaan sekä kivun ja epilepsian hoitoon tarkoitettujen lääkkeiden säilytyksessä ja määräämisessä.

Napakkuutta päihdekäyttöön soveltuvien lääkkeiden määräämiseen

Päihdekäyttöön soveltuvien lääkkeiden määräämisessä on oltava huolellinen. Omistajan kertomus esimerkiksi eläimen epilepsian hoidosta pitäisi mahdollisuuksien mukaan varmistaa potilasasiakirjoista.

Kiiretilanteissa pitäisi toisaalta huolehtia eläinpotilaan hyvinvoinnista ja olla samalla varuillaan päihdekäyttäjien varalta. Esimerkiksi entuudestaan tuntemattoman eläinpotilaan voi tuoda vastaanotolle joku muu kuin varsinainen omistaja, minkä todentaminen voi olla vaikeaa.

Vastaanoton turvallisuuteen on kiinnitettävä huomiota. Huumausaineet pitää säilyttää lukitussa paikassa, ja lääkkeet, neulat ja ruiskut on myös hyvä säilyttää asiakailta näkymättömissä. Asiakastilanteesta on tarvittaessa päästävä nopeasti turvaan.

Pakkaus voidaan jakaa apteekissa

Päihdekäyttöön soveltuvia lääkkeitä kannattaa ensiapuluontoisissa tilanteissa määrätä mahdollisimman pieniä lääkemääriä. Kun akuuttivaihe on hoidettu, voidaan jatkolääkitystä tarkastella rauhassa kiireettömällä eläinlääkärikäynnillä.

Joskus lääkettä tarvitaan vain vähän, esimerkiksi hoidettaessa uudenvuoden ilotulitteiden laukaisemaa koiran paukkuarkuutta. Tällöin voi olla tarkoituksenmukaista määrätä lääkettä pakkaukset pienempi määrä. Pakkauksen jakamisesta on hyvä sopia apteekin kanssa. Jaetussa pakkauksessa tulee olla kaikki valmistajan alkuperäiseen pakkaukseen tekemät, lääkevalmisteen tunnistamisen sekä oikean käytön ja säilytyksen kannalta tarpeelliset merkinnät. ■

Kirjallisuutta

Helin-Soilevaara H, Muhonen TM. Varaudu lääkkeiden väärinkäyttöön. Suom Eläinlääkäril 2014; 120(8): 520–2.

Niemelä S, Mikkonen A. Tunnista lääkkeiden väärinkäyttäjät ja päihdekäyttöön tulleet lääkkeet. Suom Lääkäril 2014; 69(9): 624–7.